Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Türkische Texte mit französischer Übersetzung - Cod. St. Märgen 1

[Straßburg?], [um 1720]

Caput tertium

<u>urn:nbn:de:bsz:31-161021</u>

Pars tertia.

id quod, quodeunque, ea quæ, quæcunque, illud de personis, hoc de rebus dicitur, & utrumque non rard interrogat, in men, quis? la ma, quid?

פּוֹנִים פִּישׁם, quis, qui, quisquis, quicunque, qualis, qualiscunque, interrogative, enuntiative & conditionaliter usurpatur, & declinatur regulariter in Singulari juxta primam declinationem, בּיוֹ פֹּיְשׁׁח, quis, qui, בּיוֹ פֹּיִשׁׁח, cujus, בּיוֹ פֹּיִשׁׁח, quem, quem, quem, quem, quem, quam, qualem, &c. Fæm. sed rarum, בּיוֹ פֹּיִשׁׁח, quæ, בּיוֹ פֹּיִשׁׁח, cujus, בּיִּשׁ פֹּיִשׁׁח, quam, qualem, &c. Regit autem alterum Substantivum in Genitivo, ut פּיִשׁׁה פּיִשׁׁה אָּיִשׁׁב פִּיִשׁׁה min ejji kitābin, ex quo vel quali libro? Affigitur etiam ipsi particula שׁ שַּבְּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ בְּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁׁ שִׁבְּישׁׁ פִּישׁׁׁ פִּישׁׁׁׁ בְּישׁׁׁׁ פִּישׁׁׁיִשׁׁ בְּישׁׁׁ פִּישׁׁׁׁׁ בְּישׁׁׁׁ בְּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בְּשׁׁׁׁ בְּישׁׁׁׁ בְּשׁׁׁׁ בְּשׁׁׁׁ בַּישׁׁׁׁ בְּשׁׁׁׁ בַּישׁׁׁ בּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁׁ בְּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁשׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בּישׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁ בּישׁׁׁׁבִּיׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּיּשׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁׁ בְּיִשׁׁׁׁשִׁׁ בִּישׁׁׁ בִּישׁׁׁ בִּיּׁׁ בִּישׁׁׁ בִּיּׁ בִּישׁׁׁ בִּיּׁ בְּיִׁ

Catera facilia & in Lexico reperibilia.

Tail 4

tien. Politie by by nefer

是加加

عاصلاوفا اعلاروم

هر و ۱۲ مرکس اما هرکس اماری و آور

der com
institution
institutio

chiunque de biciji

i constra-A Idem

fit quid.

unt, aid izpius

الول اول الول الول الول الول الول

ilier, &

espir cour,

regime, duntut

eğilen, fimili;

r Anh

mod.

orts;

intes.

- 610

好

His autem præfixo هر مهم her, fiunt quasi universalia respondentia nostris in cunque, ut هر الكه her an ki, quicunque, هر الكه her či, & هراكيه her an ki, quicunque, هر أكبه her či, & هراكيه her an či, quodcunque, quidquid. هر أكبه her küdām, respondet Turcico هر كله her kanghy, quicunque, & her iekī, vel iegī, unusquisque, هم heme, omnis, totus,&c.

CAPUT TERTIUM

De Pronominibus Possessivis.

Sunt

Sunt autem alia Pronomina possessiva Affixa, quæ nomini cuivis adjiciuntur inseparabiliter. Circa quod sciendum imprimis, non nisi à plebe adhiberi Possessiva illa superiora cum fuo Substantivo immutato,& dici, بنم بابا benum baba, pater meus, اسنك اذا fenunana,mater tua, انك دده anün dede ejus avus ; modus enim hic loquendi est nimis vulgaris,& censetur omnino erroneus. Exigitur ergo præterea adjectio Affixorum, quæ surit hæc : Pro prima persona , pro secunda , pro tertia wel wi in Singulari numero. In Plurali autem pro prima من pro fecunda, کنر, pro tertia و vel من vel من leri. و in nominibus vocali nostra terminatis valet tantum nostrum m, ut a بنم بابلم baba, بنم بابلم و baba num babam, pater meus, mein Batter; in nominibus autem consonante terminatis valet üm, unde etiam, uti orthographia Turcica est undequaque liberrima, scribunt nonnulli 09 mm, ut a كتابوم benum kitabum, vel, ut nonnulli بنم كتابع benum kitabum, vel, ut nonnulli kitabum, liber meus, mein Buch. Sie J post vocalem valet tantum n-, ut ab eodem : سنك كتابك رواقا fenun-baban-, pater tuus, bein Datter; post consonantem un, سنك باباك fenun- Kitabun-, liber tuus, dein Buch (quod & كتابيك feribunt, ac nonnulli etiam كتابيك ac سرك باباك للنظية fizun- baban-uz, pater vefter, ewer Batter; post consonantem ün-üz سرك كتابكز sizün- kitabün-üz, vester liber, ewer Buch (scribunt nonnulli كتابيكز & alii كتابيكز kitabin-üz) خ ف ت ف ق ت ن ف كالميكز in Singulari, انارك باباسي anlerun-babasi, corum pater , ihr Datter ; quod & optime ac usitatissime dicitur بابالري babaleri, eorum pater; etsi hoc posset etiam significare patres ejus, quod ex seniu facile percipitur. Sic ab اله er, vir, maritus, fit بنم ارم benum erum, maritus meus, mein Mann; à قري kery, mulier, uxor, بنم قريم benum kerym, سنك قريك /fenün-erün-, tuus maritus, dein Mann سنك قريك /fenün-erün-, tuus maritus fenün-kæryn, uxor tua, dein Beib / الك الى anün-eri, ejus maritus, ihr Mann / الك anun- kærysi, ejus uxor, sein Weib/ بزم ارمز bizum erumuz, noster vir, vel mawitus, vnser Mann; جزم قريمز bizum karymuz, nostra mulier, vel uxor, vnser Weib; سرك fizun- erun-uz, vester vir, ewer Mann/ سزك قريكن fizun- karyn-yz, vestra uxor, -anlar انكرك قريسي / anlarun-eri, earum maritus , ihr Mann انكرك ارى / anlarun-eri run-karysi, corum uxor, ihr 2Beib.

Quod autem modò dixi in plurali affigi مر شر به شرق بالدر به بالدر ورسم المعالمة المعالمة بالدر به بالدر ورسم المعالمة بالدر به به بالدر به بالدر به بالدر به بالدر به به بالدر به بالدر

vun-karyleri, uxores eorum.

Scien-

Plan Non

風

Sciendum præterea, quod illud affixum tertiæ personæ & i vel w sī, quando przcedit genitivus substantivi alicujus, qui genitivus, ut infrà docerur, Germanorum & Hungarorum more semper præponi alteri substantivo debet, perpetuò assigitur substantivo regenti illud alterum in genitivo, & hoc in Turcicis quidem, non item in Arabicis aut Perficis,ut in fyntaxi fusius declarabitur, v.g. أغانك التي aghanün- ati, Domini equus: ما معنانك التي aghanün- ati , Domini equus داودك باباسي ما ودك باباسي داودك الما له babasi dawüdün-, Immò verò, ut adhuc in declinationibus nominum innui, quando ille genitivus non est determinatus, aut id aliunde non omnino requirit lensus, potest etiam omitti terminatio genitivi præcedentis, ut اغا اتى agha aty, Domini equus, quod Gallus ferè diceret, Vn cheval de seigneur, & in superiore exemplo diceret, le cheval du seigneur, sic dicimus مجه ولايتي nemée wilajeti, Regio, aut Provincia Germaniæ, il paese di Germania, le pays d'Allemagne, illud enim affixum ex se satis indicare videtur in genitivo esse substantivum præcedens.

Hæc autem omnia cum suis affixis declinantur, & quidem primæ & secundæ personæ regulariter; tertiæ autem personæ accidit nonnihil anomaliæ. Quare sint:

Exempla declinationis hujufmodi nominum polleflivorum leu affixo pronomine affectorum.

à lili baba, pater. ab Jeal oghul, filius. Nom. بنم بابام benüm babam, pater meus Gen. بنم بابامك benüm babamün-, patris mei oghlum, filius meus oghlumün-, filii mei alie oghlume, filio meo benum babame , patri meo oghlumi, filium meum Acc. benum babami, patrem meum Abl. benim babamden , à patre meo بنم بابامدن oghlumden, à filio meo Plur. oghullerüm, filii mei اوغللرم babalerüm, patres mei اوغللرمك oghullerümün-, filiorum meor. Nom. Gen. babalerüme, patribus meis as les oghullerume, filiis meis Dat. babalerumi, patres meos بابالرهي Acc. oghullerümi, filios meos اوغلامي

oghullerümden, à filiis meis اوغالرمدن oghullerümden, à filiis meis Sic declinantur regulariter possessiva secundæ personæ utriusque numeri, & primæ pluralis, وعالك fenun baban-, pater tuus , اوعالك oghlun , filius tuus , عناك باباك baban-un-, patristui, اوغاكك و oghlun-un-, filii tui, عابك له baban-e, patri tuo, هوغاكك و oghlun-a, filio tuo, &c. & in Plur. بابالرك babalerün-, patres tui, وغالرك oghullerün-, filii tui, وغالرك babalerün-ün, patrum tuorum, وغالركك ومالوكك ومالوك rum, &c.

Tertiæ autem personæ possessiva sic declinantur

Nom. باباسی babafi, pater ejus, vel suus اوغلی oghly, filius ejus, vel suus اوغلی oghly, filius ejus باباسی oghlynün-, filii ejus aimi pabasine, patri ejus, vel suo (sui aime oghlyne, filio ejus oghlyni, vel اوغلين oghlyni, vel المهمة و babafini, باباسين babafini , vel باباسيني (patremejus, vel suum (filium ejus Abl. ogblyndan, à filio ejus, vel suo اوغليندن babasinden, à patre ejus vel suo باباسندن Plur. oghulleri, filii sui, ejus, eorum اوغللري ما oghulleri, filii sui, ejus, eorum اوغللرينك babalerinün-, patrum eorum اوغللرينك Nom. Gen. oghullerine, filiis fuis, ejus أوغالرينه babalerine, patribus ejus, eorum بابالرينه Dat. oghullerini, filios fuos, ejus, corum اوغللريني oghullerini, filios fuos, ejus Acc. oghullerinden, à filiis fuis, corum اوغللرندن babalerinden, à filiis fuis, coru Abl.

Ideo autem legitur in Plurali oghullar, filii mei, & in themate وعلى oghul filius, quia, ut superius dixi nunquam in fine habent syllabam binis consonantibus durioribus terminatam. Dicunt aurem oghlum, filius meus, quia prima syllaba terminatur τω e ghajn, & secunda incipit à d lam, è ogh, lum, oghlum, filius meus, & fic in aliis.

contractive of Table live

Su fin

is volgain &

h Harlin

6 II 10pull pie les

Thior non-كناووكم

tibeden:

sim duld

Outter; pell

Plux y poli confo

th juli

uer velter,

efter liber,

ga, u

optime ac incare po-

henin.

n keryn,

سنگ قربك أنك / mm

, tel ma-

سرك ; الله

fin mor,

Alan lil

de plurali de ell in pollelli-ne Båte

nci vin,

سنك بايا

erleria, रह देख

الل فريد استوريد مرك لللم مرك لللم

marun-

1 27/4

dinge.

per fe

corum,

s, wir

Socia

Abl.

Scribunt tamen multi etiam in themate lesel oghul, & oghul, oghullarum, filii mei;

nullus enim est rigor orthographiæ Turcicæ.

اول المجدي gendü, ut كندو Quod fi velis exprimere fuus ipfius, fufficit præponere كندو كيسه سندن چقارمشدر والمحارضة والمحارضة

buldy, proprio suo intellectu, sive ingenio id consecutus est, comperit.

Notandum, quod Affixum prima persona & suscipit - setham, quando pracedens litera nequit habere motionem, ut in Duali dicetur & akbāje, duo servi mei, & insoling. & akbāje, duo servi mei, & insoling. & akbāje, duo servos meos. Similiter in Plurali sano masculino unum & sormativum obliq. Pluralis immittitur in alterum & Affixi prima persona, & similiter in casu retto, quia e signum casus retti convertitur in & quando suscipit Affixum prima persona. Sic tam a walum muslimīne, sidelium, quama obligipit Affixum prima persona. Sic tam a walum muslimīne, sidelium, suama muslimīne, sidelium salum, sidelibus meis, sideles meos. Sic ob rationes dictas a lube chatājā, peccata, sit & chatājāje, peccata mea, ab lac esan, baculus, chatājāje, baculus meus, a salum, sagittarius, com rāmin, sagittarius, com rāmine, sagittarius meus, quia samin est pro cal, rāmin. Dicitur tamen desa ebāi, patres mei, salu abybbāi, amici mei.

Revoca etiam in memoriam quod suprà diximus, quod cum immediate pracedit , kes-

ra,

Pars quarta.

263: 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36 263£36

GRAMMATICE TURCICE

PARS QUARTA

De Verbo.

RO themate, seu radice Verbi statuemus Infinitivum, licet Imperativus constet omnium paucissimis literis, adeoque possint ab illo faciliùs formari tempora, &c. Sed malumus in hoc imitari Latinos, aut certe de radice non disputare. Quod enim Nostrates ponunt pro themate Arabicorum, nempe tertiam præteriti personam singularem, Arabes ipsi ac Turcæ tam in Lexicis, quam Grammaticis ponunt Infinitivum, seu nomen verbale actionis, quod vocant masser, q. scaturiginem, unde oriuntur tempora Verbi, sicque dividunt capita conjugationum derivatarum, ac dicunt, v. g. باله bābi testi, scaturiginem, unde oriuntur tempora Verbi, sicque dividunt capita conjugationum derivatarum, ac dicunt, v. g. باله bābi testi, pro secunda & tertia conjugatione. Non nego tamen commodius poni pro radice Arabicorum dictam tertiam præteriti, nec ipse à methodo nostrorum in Arabicis discedam, sed Turcica ad normam Latinorum tractemus.

In Verbo considerari solent, genus, species, figura, modus, tempus, persona, numerus, & conjugatio.

CAPUT PRIMUM

De genere, specie & figura Verborum.

Ferborum genera sunt apud Turcas Activum & Passivum; Neutrum enim significatione, & Neutro-passivum sorma nihil disserunt ab Activis, sormantque ex se pariter Passiva saltem in tertiis personis, ut in Latinis nonnunquam contingit. Sed ab uno Activo aut Neutro siunt alia Activa secunda, seu transitiva in secundum, ut à sewmek, amare, sit عبود المنابع sewdürmek, facere amare, i.e. facere, ut quis amet, quod etiam suum habet passivum, uti omnia alia Verba. Rursus siunt Verba quædam cooperativa, seu mutuæ ac reciprocæ actionis, quæ alias sæpe voco Reciprocata, ut ab eodem عبود المنابع sewmek, amare se mutuò, seu reciprocè, unum alterum. Item alia etiam quodammodo reciproca, sed quorum actio personam agentis non egreditur, ut ab المنابع segünmek, laudare, sit المنابع segünmek, laudare se, vel semet ipsum;

2E5

Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

win Billion

is byok &

phone in

minfo, there

l'era m

the justine

見り

n demend a

如在出海市

nim nique

All admits

rgs, thus co-

dinem & reto and a bir

oder Mas

n. Sic وقية n وقية ne-Viennensis)

in omnibus,

quinque ul-

شرائک اوقاه ini constat,

rini a gua-

ghrair dir.

ता हो द्वारा

restant per

equan pri-

ina. Plur.

i, ienus

Pl. olic in, iensi

plurium.

perde

of Single

ndrimine, ndolum

, pecca-

baculus

eft In

i hi